

Concert desafinat

GUILLEM LÓPEZ I CASASNOVAS

AVUI, 11/10/10

Sentenciat l'Estatut i el seu finançament, sorgeix a debat ara la proposta del concert econòmic per regular de bell nou les relacions financeres entre Catalunya i l'Estat. En un moment de forts dèficits públics, la proposta és llaminera, ja que és clar que el canvi de model de finançament apaivagaria bona part de les penúries actuals, tot centrifugant-les, val a dir-ho, a l'estat. S'ha arribat a calcular fins a un 70% la millora en el finançament que això suposaria. Afinem, doncs, el concert i tema solucionat? Vegem-ho.

El concert econòmic implica que una comunitat (ara només les forals, és a dir, País Basc i Navarra) recapta els seus impostos, assumeix plenament les despeses de les competències que exerceix i fa en principi una contribució a les càrregues comunes (la quota). És el cas manifest de finançament asimètric més estudiat (veiem, doncs, que és possible!) i l'exemple més diàfan de relació bilateral quasi confederal. Àdhuc la seva tramitació es fa com si es tractés d'un conveni internacional. S'aprova com a article únic, i com a llei paccionada que és, es prorroga per falta d'acord de les dues bandes. Suposa una quasi plena responsabilitat fiscal i requereix l'explicitació pactada del mecanisme d'anivellament: l'estat no descompta de les transferències que haurien de rebre els governs autonòmics el que creu que ha de ser l'aportació de cadascú al reequilibri territorial, sinó que una volta els recursos es concreten en origen, a la caixa de les diputacions forals recaptadores, es negocia el que poden ser les aportacions a les càrregues generals. Fora d'això, si l'estat vol privilegiar alguna comunitat en concret, amb una transferència més

beneficiosa, ho haurà de fer a partir dels propis recursos, i no reduint els que en principi correspondrien a altres comunitats. A més, allà on no es recapten els tributs conveniats (duanes) o calen ajustos compensatoris, els coeficients d'imputació operen per als ajustaments, sobre la base de les xifres de negoci respectives, la residència habitual del contribuent, o una combinació d'ambdues.

Per una banda, hom ha de reconèixer sense embuts que en la seva definició actual el concert és un privilegi, amb una quota mal comptada que es prorroga des del 2002. La contribució a la solidaritat territorial és mínima. Per altra banda, com correspon a la bilateralitat de dues jurisdiccions que no rendeixen comptes sinó a ells mateixos, la seva opacitat és total. Així i tot, sabem que la quota resta mal calculada (un estudi recent valora en més de 2.500 milions d'euros a l'any la contribució que ha deixat d'ingressar el País Basc des del 2001). Si multipliquen la xifra anterior per 3, que es el múltiple de la participació de la renda catalana sobre la basca, ja poden començar a comptar, només per aquest aspecte, quants euros Catalunya podria ingressar de més. Val a dir que part de les anomalies del que suposa una quota tan mal calculada, i que ha arribat a ser negativa, a retornar!, es deuen als errors del mateix estat, que en el moment de computar les càrregues comunes, abans que aquestes s'anessin transferint, exagerava aquest valor i, per tant, la part que era imputable al País Basc. A curt termini, això feia que s'exigís contribuir molt més del que era al cost efectiu real de la despesa en el territori, però a mitjà i llarg, provocava que cada cop que es transferien cap al País Basc alguna d'aquelles càrregues, es descomptés de la quota la quantia tal com s'havia valorat abans. Com que l'estat efectivament gastava al territori menys del que imputava, el descompte suposava més finançament addicional (d'aquí la constant

reivindicació de més transferències), una volta restava a mans lliures del mateix govern basc.

El que sorprèn ara és que la proposta de concert torni a estar sobre la taula a Catalunya. Primer, perquè reconegudes les disfuncions anteriors, és probable que haguem d'afinar el concert, tot dient que el nostre sí que serà solidari. Però com de solidari? Ho podrem pactar bilateralment? I si no hi ha acord, què es prorrogarà?, l'anivellament anterior? Segon, reivindicarem altre cop l'excepcionalitat per la via dels drets històrics, com bé han raonat alguns constitucionalistes i administrativistes, argumentació que ha estat tradicionalment menystinguda, fins i tot considerant com una mena de jurisprudència interpretativa el que tenien al cap els legisladors constituents, a la vista de les seves discussions en el butlletí d'actes de les Corts espanyoles? No ha dit ja el Tribunal Constitucional, en la seva interpretació, que ni bilateralitat, ni asimetries en el règim comú?

Afinar molt el concert pot acabar amb una cançó ja coneguda. El mateix de sempre. Proposar un concert desafinat, practicant en contra del que es predicava, com fan ara els dos partits nacionalistes espanyols en coalició al País Basc, fa mal a les orelles. Una altra paret contra la qual estem abocats els catalans a estavellar-nos? No seria millor recuperar l'exigència de reforma constitucional i restablir dues velocitats? O simplement un pacte de finançament que permeti que els diners que paguen els catalans, un molt més que un poc, siguin també de les institucions que els representen preferentment a Catalunya? Podem trencar la idea que hi ha efectivament catalans, i no just espanyols que viuen a Catalunya i que en aquest sentit els recursos no són només de l'estat central que de manera gracieble els transfereix? I tant de bo que

afinant el concert es pugui instrumentar l'objectiu. Però, de moment, la partitura no està del tot clara.